

NATURFORVALTEREN

AKSJESELSKAP

Kartlegging av hubro på Høg-Jæren

- hekkesesongen 2007

2008 - 1

www.naturforvalteren.no

NATURFORVALTEREN

AKSJESELSKAP

NATURFORVALTEREN

AKSJESELSKAP

Tittel: Kartlegging av hubro på Høg-Jæren – hekkesesongen 2007

Oppdragsgiver: Lyse Produskjon AS, Shell Wind Energy, Fred Olsen Renewables, Statskog, Norsk Vindenergi AS og Dalane

Forfatter: Bjarne Oddane, Oddvar Undheim, Odd Undheim og Roy Mangersnes

Dato: 03.12.2008

Prosjekt Nr.:

Rapport Nr.: 2008 - 1

Antall sider: 10

Tilgjengelighet: Åpen

Prosjektansvarlig: Roy Mangersnes

Prosjektmedarbeider

Emneord: Hubro, Bubo bubo, kartlegging, Høg-Jæren

Sammendrag:

Det ble funnet ferske sportegn i 12 (75 %) og hekking/hekkeforsøk i 9 (56 %) av de undersøkte territoriene. Sannsynligvis hekker hubroen i alle territoriene med ferske sportegn og i flere av territoriene der vi ikke registrerte ferske sportegn.

Det ble registrert 7 territorier med ungeproduksjon. Til sammen ble det produsert minimum 12 unger. To av kullene var på hele 3 unger, et kull var på 2 unger og 4 kull var på 1 unge. I alle reirene med en unge var imidlertid ungene så store at de hadde vandret ut av reirene, slik at vi ikke kan utelukke at kullene var større.

Det ser ut som om hubroen fortsatt har en levedyktig bestand innenfor studieområdet. Med ni konstantanterte hekkinger/hekkeforsøk og mange store kull synes reproduksjonen å være god. Resultatene tilsier at studieområdet er av stor verdi for hubroen. Det er en kombinasjon av tre faktorer som gjør området verdifullt:

- Forholdsvis liten menneskelig aktivitet og menneskelige inngrep
- Nærhet til jordbruks- og sjøområder med god tilgang på næring (spesielt i sørvest).
- Det kupert terrenget gir god tilgang på passende reirplasser

Dato:

03.01.2008

Signatur:

Forord

Denne kartleggingen av hubroen på Høg-Jæren kom i stand på bakgrunn av de mange vindkraftanleggene som det er planlagt å bygge innenfor studieområdet. Dette prosjektet vil fortsette i årene framover.

Prosjektet er blitt finansiert av kraftselskapene Lyse Produksjon AS, Shell Wind Energy, Fred Olsen Renewables, Statskog, Norsk Vindenergi AS og Dalane Vind. Naturforvalteren AS har også bidratt økonomisk gjennom bruk av egeninnsats.

Takk til Oddgeir Djøseland, Finn M. Fuglestad, John Grønning, Ivar Sleveland Toralf Tysse og Edmund Ualand som har bidratt med upublisert kunnskap om hubroen.

Sandnes 03.01.2008

Bjarne Oddane

Innhold

1	Innledning.....	1
2	Metode.....	1
2.1	Studieområdet.....	1
2.2	Innsamling av data.....	2
3	Resultat.....	3
4	Diskusjon.....	4
4.1	Antall territorier.....	4
4.2	Hekkeresultat.....	5
4.3	Status for områdene i studieområdet.....	6
4.4	Byttedyrvalg.....	6
5	Kilder.....	7
5.1	Skriftlige kilder.....	7
5.2	Muntlige kilder.....	7

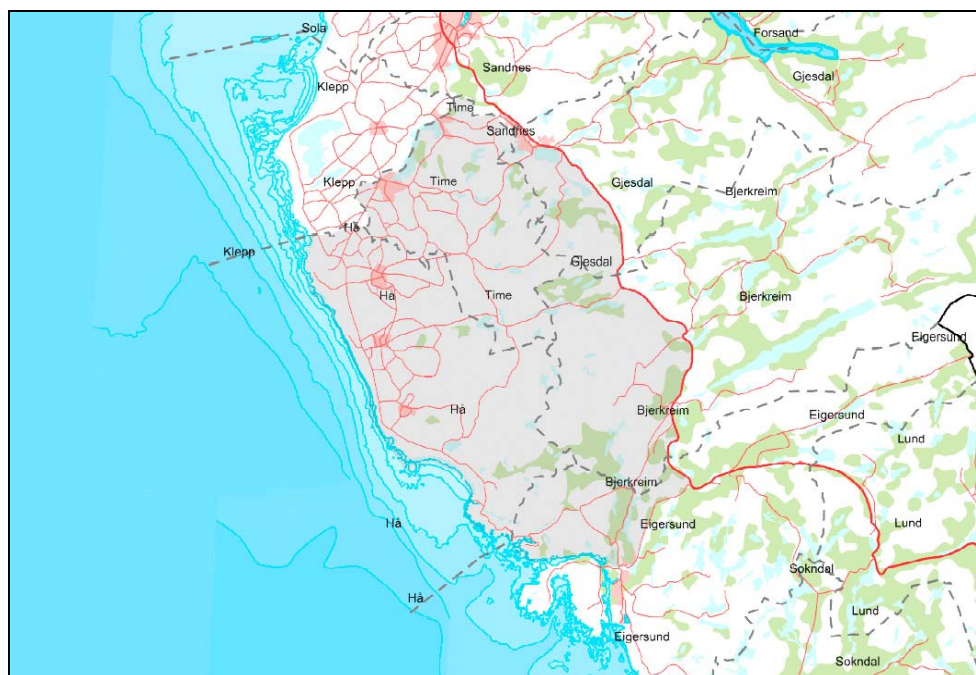
1. Innledning

Med bakgrunn i usikre bestandsestimat for hubroen i Norge og Rogaland, hubroens status på den norske rødlista, samt planer om flere vindkraftanlegg i Høg-Jæren område (Jæren fjellbygd), startet vi vinteren 2007 opp et kartleggings- og overvåkingsprosjekt på hubro. Dette prosjektet er et langtidsstudie som vil pågå i mange år framover. Betydningen av slike lange tidsserier i overvåkingsprosjekter er framhevet av DN. Denne rapporten tar for seg resultatene fra hekkesesongen 2007.

2. Metode

2.1 Studieområdet

Studieområdet ligger 30-400 m.o.h. på Høg-Jæren i kommunene Hå, Time, Gjesdal, Eigersund og Bjerkreim i Rogaland fylke (figur 2.1).

Figur 2.1. Det gråskraverte området markerer studieområdet

Området består for det meste av kystlynghei og er dominert av en rekke snaue og avrundede høydedrag som gir landskapet et karakteristisk preg. Mellom høydedragene ligger det mange smådaler med vann og myrer, og dette gir

området en variert topografi. Nede i dalene, og der Høg-Jæren møter Flat-Jæren, drives det et forholdsvis intensivt jordbruk. Kystlyngheiene blir for det meste brukt til beite. Skog har liten utbredelse innenfor studieområdet. Feltet overlapper flere planlagte vindkraft prosjekt.

2.2 Innsamling av data

Alt av tilgjengelige opplysninger om hubroen innenfor det valgte studieområdet ble samlet inn. Fylkesmannens miljøvernavdeling i Rogaland ble kontaktet for opplysninger fra Naturbasen, diverse litteratur ble gjennomgått og personer med spesiell kunnskap om hubro ble intervjuet. Muntlige og skriftlige kilder er listet bakerst i rapporten. Disse opplysningene, sammen med erfaringer om hubroens prefererte hekkehabitat, brukte vi til å finne potensielle lokaliteter og territorium. Potensielle hekkeberg ble undersøkt ”hulle for hulle” og terrenget rundt ble undersøkt for ungedun, mytefjær og andre spor tegn. Det ble også lyttet etter tiggende unger.

Bilde 2.1. Ungedun i vegetasjonen er et godt tegn på vellykket hekking.

3. Resultat

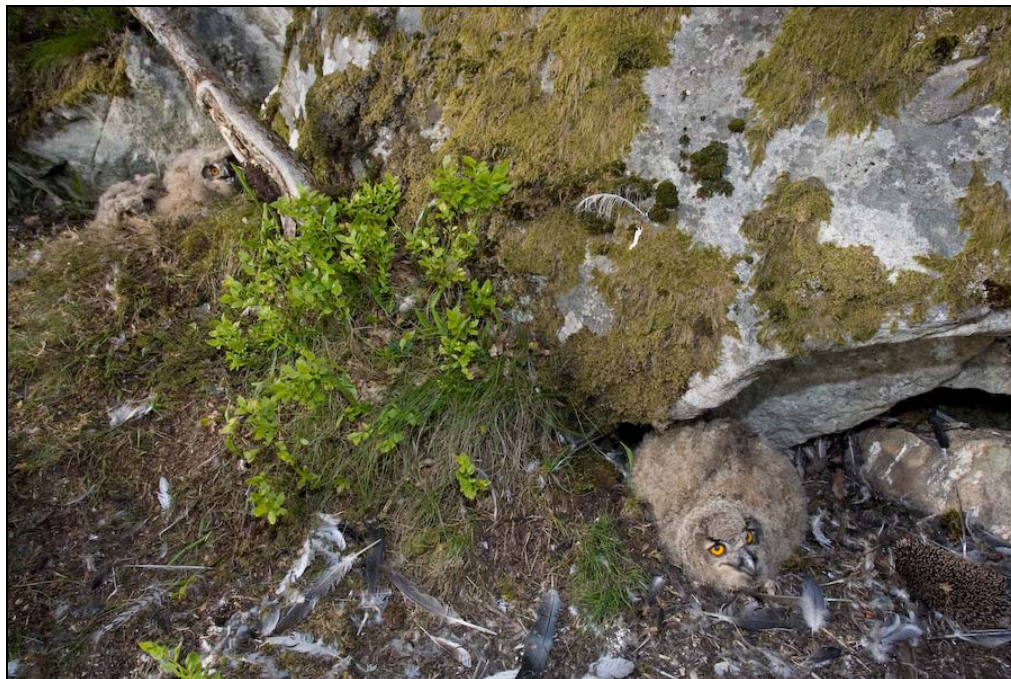
Totalt blei 16 av 20 hubroterritorier (se kapittel 4 for antall territorier) i ulik grad undersøkt for hekkeaktivitet, deriblant 23 hekkehyller. Vi fant ferske spor tegn etter hubro i 12 av territoriene og hekking/hekkeforsøk i 9. Totalt ble det registrert 7 territorier med unger (minimum 12 unger), et med ubefrukta egg og et med oppskrapet reirgrop (se tabell 3.1). Resultatene viser at vi fant ferske spor tegn etter hubro i 75 % og hekking/hekkeforsøk i 56 % av de undersøkte territoriene. Dette er absolutt minimumstall da vi på langt nær har kjennskap til alle alternative reir.

Territorie-nummer	Resultat 2007			Diverse
	Territorie-hevdende hann	Hekking	Spor tegn i hekkesesongen	
T-1	Ja	Ubefruktet egg	Ja	
T-2	Ja	2 unger	Ja	
T-3	Ja	3 unger	Ja	
T-4	Ingen registrerte	-	-	Ikke kontrollert i hekketiden.
T-5	Ja	Ikke konstatert	Nei	Trolig undersøkt feil del av territoriet.
G-1	Ja	3 unger	Ja	
G-2	Ingen registrerte	-	-	Ikke kontrollert i hekketiden
H-1	Ja	Hekkeforsøk	Ja	
H-2	Ingen registrerte	Ingen tegn til hekking på kjent hekkehylla	Nei	Dårlig dekning. Muligens samme som H-3.
H-3	Ja	1 unge	Ja	
H-4	Ikke kontrollert	Ikke konstatert	Ja	1 hubro observert jaktende i skumringen.
H-5	Ja	Ikke konstatert	Ja	
E-1	Ja	1 unge	Ja	
E-2	Ja	Ikke konstatert	Ja	
E-4	Ingen registrerte	-	Nei	Dårlig dekket.
B-1	Ja	1 unge	Ja	1 unge ble hørt.
B-2	Ingen registrerte	Ikke konstatert	Nei	
B-3	Ja	-	Nei	Dårlig dekket.
B-4	Ja	1 unge	Ja	
B-5	Ikke kontrollert	-	-	Ikke kontrollert i hekketiden.
B-6	Ikke kontrollert	-	-	Ikke kontrollert

Tabell 3.1. Status for hekkesesongen 2007.

Ved å måle avstanden fra hubroreir med nøyaktig posisjon (n=13) til nærmaste hus/hytte fant vi at hubroen hekker minimum 470 meter fra hus/hytter.

Gjennomsnittlig avstand til hus/hytte var 862 meter.

Bilde 3.1. Tre reirunger på en hekkeshylle i Time kommune 2007. På bilde vises byttedyrrester av bl.a. ringdue, måker og piggsvin.

Byttedyrrester som lot seg artsbestemme ble registrert. Totalt ble det funnet (minimumstall): fiskemåke (1), måke sp. (2), ravn (3), ringdue (3), stokkand, (1), krikkand (1), toppand (dununge) (1), rugde (3), storspove (1), markmus (1) og piggsvin (3).

4. Diskusjon

Feltarbeidet og metodene i hubroprosjektet er arbeids- og ressurskrevende. Det gjenstår enda mye arbeid før studieområdet kan sies å være tilstrekkelig kartlagt, og det kreves en omfattende innsats over en årrekke før vi kan si noe om tilstanden for hubrobestanden på Høg-Jæren. Imidlertid har vi fått indikasjoner på hvor mange av territoriene som er i bruk.

4.1 Antall territorier

Våren 2007 ble en grundig kartlegging av territoriehevdende hubrohanner gjort innenfor studieområdet (Oddane og Undheim 2007). I den rapporten ble det konkludert med at det trolig var 33 hubroterritorier og 18 territorielle

hanner ble hørt innenfor studieområdet. Foreløpige resultat fra det pågående gps-prosjektet viser at hubroen bruker større områder enn det som tidligere er antatt (B. Oddane upublisert). Med denne nye kunnskapen og ved å vite mer eksakte grenser på noen av territoriene, har vi kommet frem til at det trolig bare er rundt 20 territorier innenfor studieområdet. Vi har videre gått gjennom lytterresultatene på nytt og kommet frem til at det i denne undersøkelsen trolig ble registrert ropeaktivitet fra 16 ulike hanner. Dette betyr at 80 % av territoriene var okkupert, men antallet er sannsynligvis større enn det som ble registrert, da noen av territoriene ikke ble dekket tilfredsstillende av lyttepostene. Støy i form av vind, samt hubroer som sitter i lydskygge kan også ha ført til at antall registrerte ropende hubroer er for lavt. Dette problemet ble synliggjort ved et tilfelle der en hubro ble hørt ropende fra en fjellvegg 2 km unna lytteposten. På toppen av samme fjellet som hubroen ropte fra, var det en annen lyttepost. Men til tross for at denne bare var 200 meter unna den ropende hubroen, ble den ikke hørt herfra.

4.2 Hekkeresultat

Det ble funnet ferske sportegn i 12 (75 %) og hekking/hekkeforsøk i 9 (56 %) av de undersøkte territoriene. Sannsynligvis hekker hubroen i alle territoriene med ferske sportegn og i flere av territoriene der vi ikke registrerte ferske sportegn. Det at territoriene er opptil 25 km² og terrenget er til dels svært kupert gjør en fullstendig gjennom søking av territoriene vanskelig. Imidlertid er hubroen veldig tradisjonsbundne mot reirplassene sine og har ofte 2-5 ulike reirplasser som den skifter på å bruke. Når disse faste reirplassene først er funnet kan man enkelt få en forholdsvis god kartlegging av hubroens hekkesuksess fra år til år. Tradisjonelt hekker hubroen i sør- og sørvest-vendte fjellvegger, men den kan også hekke under steinheller og einerbusker i mindre bratt terreng. Dette kompliserer registreringene og man må rekne med at det tar flere sesonger før en får tilnærmet full kontroll over alle reiralternativene.

Det ble registrert 7 territorier med ungeproduksjon. Til sammen ble det produsert minimum 12 unger. To av kullene var på hele 3 unger, et kull var på 2 unger og 4 kull var på 1 unge. I alle reirene med en unge var imidlertid ungene så store at de hadde vandret ut av reirene, slik at vi ikke kan utelukke

at kullene var større. I det ene reiret var ungen veldig svak og hadde store forekomster av flueegg/fluelarver på seg. Denne unge døde senere.

Ved den ene lokaliteten var eggene trolig ubefruktet. Sannsynligvis er hannen eller hunnen i dette paret lite fruktbar, da eggene også ved siste kjente hekkinger (1997 og 2004) var ubefruktet.

Ved kontroll av en hekkehylle, fant vi en nyoppskrapet reirgrop, med flere ferske oppgulper rundt. Det var også flere mytefjær og ferske byttedyrrester på hekkehyllen. Ut fra dette ser det ut som om det er gjort hekkforsøk, men at hekkingen har blitt avbrutt av ukjent årsak.

4.3 Status for hubroen i studieområdet

Det ser ut som om hubroen fortsatt har en levedyktig bestand innenfor studieområdet. Med ni konstantanterte hekkinger/hekkforsøk og mange store kull synes reproduksjonen å være god. Resultatene tilsier at studieområdet er av stor verdi for hubroen. Det er en kombinasjon av tre faktorer som gjør området verdifullt:

- Forholdsvis liten menneskelig aktivitet og menneskelige inngrep
- Nærhet til jordbruks- og sjøområder med god tilgang på næring (spesielt i sørvest).
- Det kuperte terrenget gir god tilgang på passende reirplasser

4.4 Byttedyrvalg

Materialet er veldig lite, men passer godt inn med det som er funnet i tidligere undersøkelser (bl.a. Willgohs 1974). Imidlertid gir det ikke nødvendigvis et riktig bilde av hubroens ernæring (i Rogaland). De bytterestene som en kan identifiseres i felten er som oftest fugler og større pattedyr, mens smågnagerer, frosk og padde oftest blir spist hele og er av den grunn vanskeligere å registrere. Hagen (1950) gjorde en undersøkelse på hubroens diett ved to reir i Gjesdal og Time kommune. Ved å undersøke gulpeboller fant han at smågnagerer og frosk/padde utgjorde en vesentlig del av hubroens føde.

5 Kilder

5.1 Skriftlige kilder

Oddane, B & Undheim, O (2007): *Kartlegging av hubro på Høg-Jæren – våren 2007*. Naturforvalteren AS. Rapport nr 2007-7.

Hagen, Y. (1950): *Noen iakttagelser over hubro (Bubo bubo L.) i Rogaland*. Særtrykk av Stavanger museums årbok 1950.

Willgohs, J. F. (1974): *The eagle owl Bubo bubo (L.) in Norway. Part 1. Food ecology*. Sterna 13: 129 – 177.

5.2 Muntlige kilder

Oddgeir Djøseland

Finn M. Fuglestad

John Grønning

Ivar Sleveland

Toralf Tysse

Edmund Ualand